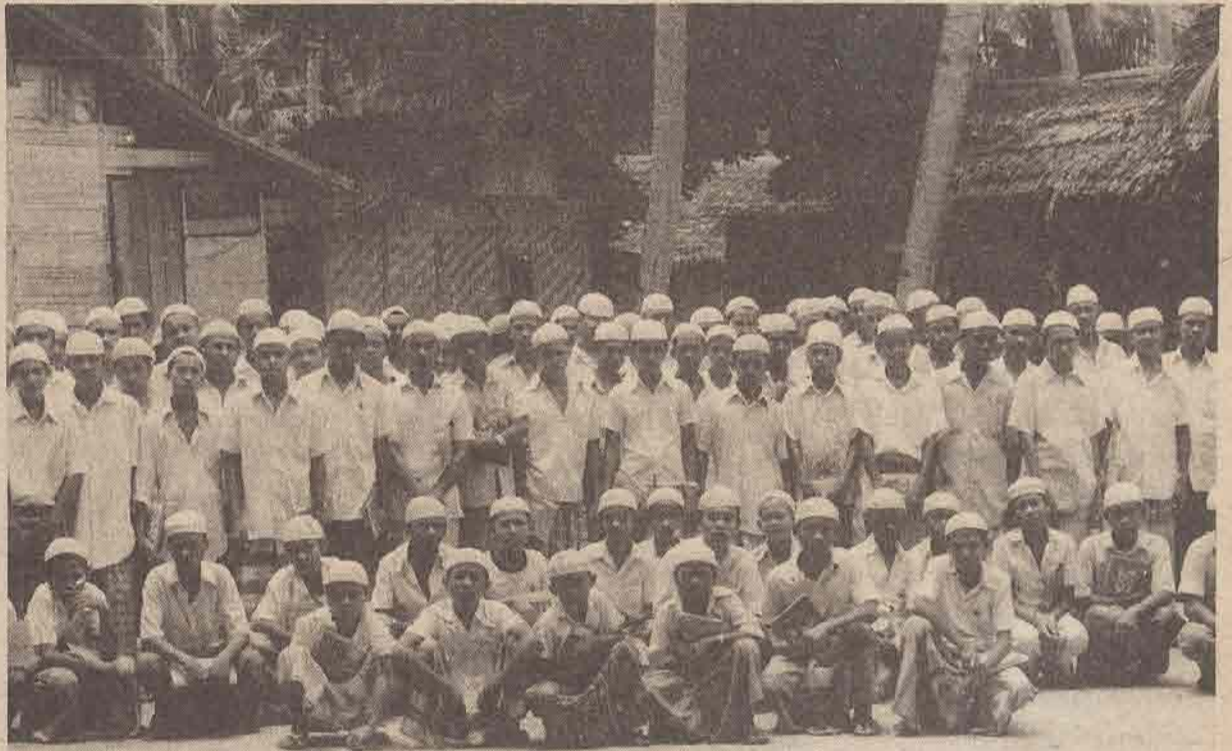

โรงเรียนราษฎร์ สอนศาสนาอิสลาม ความสำเร็จหรือความล้มเหลว

มาโนชญ์ บุญญานวัตร

จะเห็นได้ว่า โอกาสที่การเมืองจะทำให้โต๊ะครูในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม นำความเสียหายมาสู่บ้านเมืองนั้นมีทางเป็นไปได้ถ้าปล่อยให้ดำเนินการในรูปแบบต่อไป แต่การปรับปรุง ให้ปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามอย่างที่กำลังทำอยู่ นอกจากจะป้องกันมิให้การเมืองเข้ามาเล่นงานได้แล้ว โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามยังจะช่วยพัฒนาคนให้มีความคิดความอ่าน ได้ถูกต้องอีกด้วย

บทนำ

“รัดกุม” อันโด่งดังหนึ่งของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ “นักวิจัย” ทั้งประเภท “ฝึกหัด” “สมัครเล่น” และ “อาชีพ” สนใจค้นหาคำความจริงกันได้แก่ เรื่องราว “ปอเนาะ” หรือที่ปัจจุบัน เรียกกันว่า “โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม”

นักวิจัยมีชื่ออย่าง ดร.พิทยา สายหู ดร.รุ่ง แก้วแดง ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลากรณ์ ประกิจ ประจันปัจฉิม พ.อ.ประสิทธิ์ เวชสวรรค์ และคนสำคัญอื่น ๆ อีกจำนวนมาก ล้วนแต่เล่นเรื่องนี้กันมาแล้วทั้งนั้น เรียกว่าคนภายนอกก็สนใจ คนภายในก็อยากรู้ งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องราวของโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามจึงมีมากพอสมควร

ข้อค้นพบของบรรดานักวิจัยเหล่านี้ จึงนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม “เข้ากรอบ” แล้วเพียงแต่ปรับปรุงข้อบกพร่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็พอเพียงแล้ว

นอกจาก “นักวิจัย” ที่ได้ค้นพบข้อสงสัยตามวิถีทางแห่งวิทยาศาสตร์แล้วก็ยังมี “นักวิจารณ์” ที่ใช้สามัญสำนึกมองแล้วก็บอกอะไรดี ๆ ให้ทราบอีกมาก ซึ่งมีทั้งมี “มองดี” และ “มองไม่ค่อยดี” ปะปนอยู่ด้วย

บทความนี้ได้รวบรวมบรรดาความเห็นของท่านผู้รู้ทั้งหลาย ที่เกี่ยวกับโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามเข้าไว้ เพื่อผู้สนใจจะได้ใช้วิจารณญาณของตนเองพิจารณาว่า แท้จริงแล้ว การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลว

2. ทำไมจึง “ปอเนาะ”?

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล (ปัจจุบันนับรวมสงขลาด้วย) เป็นจังหวัดที่มีปัญหาหลายประการ ปัญหาเหล่านั้น

เป็นปัญหาเฉพาะที่ต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศ เช่น ปัญหาทางด้านภาษา ซึ่งเห็นได้จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในการเสด็จเยี่ยมราษฎรจังหวัดยะลา ณ ศูนย์สมมนาการภาคศึกษา 2 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2502 ความว่า

“การศึกษาที่นี้สำคัญมาก ให้พยายามจัดให้ดี ให้พลเมืองสามารถพูดภาษาไทยได้แม้จะพูดได้ไม่มากนัก เห็นจนต์พูดเรื่องกันก็ยังมีดี เพราะเท่าที่ผ่านมากว่านี้ไม่มีผู้รู้ภาษาไทยต้องใช้ล่ามแปล ควรให้พูดให้เข้าใจกันได้ เพื่อสะดวกในการติดต่อซึ่งกันและกัน”⁽¹⁾

ปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้มีผลมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม เช่น การแต่งกาย การรับประทานอาหาร การปฏิบัติศาสนกิจ ความแตกต่างทางภาษา สิ่งเหล่านี้ทำให้ขาดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ไม่สามารถจะสื่อความเข้าใจกันได้⁽²⁾

จังหวัดชายแดนภาคใต้ เฉพาะ 4 จังหวัด มีพื้นที่รวมถึง 13,946 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 1,338,169 คน⁽³⁾ ในจำนวนประชากรทั้งหมด เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเสียร้อยละ 73⁽⁴⁾ ที่เหลือนับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์

ปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงเป็นปัญหาของชนส่วนใหญ่ (Majority Group) ไม่ใช่ปัญหาของชนกลุ่มน้อย (Minority Group) อย่างที่หลายคนคิดกัน

และถ้าจะสรุปตัวปัญหาให้ชัดเจนแล้ว จะเห็นว่าปัญหาเรื่องภาษา⁽⁵⁾ เป็นปัญหาหลักของคนที่นี่ เพราะมุสลิมร้อยละ 73 นั้นพูดภาษามลายู ในชีวิตประจำวันเสียถึงร้อยละ 80 เพียงร้อยละ 20 หรือคนที่อยู่ในตัวเมืองเท่านั้นที่พูดภาษาไทย แต่บางคนก็เรียกรวมว่า เป็นปัญหาด้านสังคมจิตวิทยาและวัฒนธรรมซึ่งมีพื้นฐานมาจากการศึกษาและศาสนา⁽⁶⁾

มุสลิมนั้นโดยทั่วไปแล้วก็เคร่งครัดในศาสนายิ่งนัก ศาสนาสอนว่า “การศึกษาหาความรู้ เป็นหน้าที่จำเป็นเหนือมุสลิมทุกคน ทั้งชาย หญิง”⁽⁷⁾

มุสลิมจึงสนใจเรื่องการศึกษามาก โดยเฉพาะการศึกษาด้านการศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เล่าเรียนศาสนาตาม “ปอเนาะ”

การจัดการศึกษาในรูปของปอเนาะ (Pondok) นั้น เป็นการศึกษาของชาวไทยมุสลิมที่สืบเนื่องกันมาแต่โบราณ “ปอเนาะ” ที่เก่าแก่ที่สุดในเขตการศึกษา 2 เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2442 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลามโดยเฉพาะ ไม่มีการสอนวิชาประเภทอื่น ผู้ให้การสั่งสอนเรียกว่า “โต๊ะครู” คำว่าที่ใช้สอนได้แก่คัมภีร์กุรอาน นักศึกษาส่วนใหญ่จะมีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไปมีทั้งชายและหญิง แต่ชายกับหญิงแบ่งกลุ่มกันเรียน นักศึกษาเหล่านี้จะต้องไปรับการอบรมสั่งสอนที่สำนักของโต๊ะครู โดยจัดสร้างกระท่อม (ปอเนาะ) เพื่ออยู่อาศัยเอง และจัดหาอาหารรับประทานเอง ทำนองนักเรียนกินนอน การให้ความรู้ทางศาสนาถือว่าเป็นการให้ทานเพื่อหวังผลในการเผยแพร่ศาสนา และอบรมขนบธรรมเนียมประเพณีสังคมมุสลิมให้แก่เยาวชนมุสลิม โดยโต๊ะครูไม่เรียกเก็บค่าเล่าเรียน หรือค่าธรรมเนียมใด ๆ

มุสลิมไม่ว่าหญิงหรือชาย จะต้องชวนชายไปศึกษาหาความรู้ทางศาสนาพ่อแม่ก็อยากให้นับครูได้ศึกษาเล่าเรียนศาสนา และสถานที่ที่เราจะเรียนศาสนาได้ก็คือ “ปอเนาะ” แห่งเดียวเท่านั้น เพราะปอเนาะมีโต๊ะครู หรือ “ผู้รู้” เป็นผู้สอนศาสนาได้

“ปอเนาะ” จึงเป็นส่วน “ทิศทางโมกซ์” ของชาวไทยมุสลิม และ “โต๊ะครู” ก็คืออบรมครูทางด้านศาสนาไปในตัว กลายเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านไปโดยปริยาย “โต๊ะครู” จึงเป็นผู้มีอิทธิพลเหนือชาวบ้านทางด้านเรียนวิชาสามัญนั้น เนื่องจาก

(1) เขตการศึกษา 2 พัฒนาการศึกษา 2524 แก้อย่างไร? อักษรปริทัศน์ 2523 หน้า 8 (2) คอนเน็ค ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้โต๊ะ (3) ศูนย์วางแผนพัฒนาภาคใต้ สถิติประชากร เมื่อ 31 ธันวาคม 2523 (4) มุขี จารุปาน “สถิติวิเคราะห์สภาพและ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม ของประชากร ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้” วารสารการศึกษาแห่งชาติ 16: 3 กุมภาพันธ์ มีนาคม 2525 (5) นาอินชฎี บุญญาวิตร “ความก้าวหน้าของการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในเขตการศึกษา 2” วารสารการศึกษาแห่งชาติ เอนกิม (6) ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลากรณ์ ปัญหาและแนว คิดของผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2524 หน้า 6 (7) เอนกิม หน้า 6

ในสมัยก่อนรัฐบาลยังไม่ได้จัดสอนศาสนาในโรงเรียนของรัฐ ตามโรงเรียนประถมศึกษาสอนกันโดยวิธีแปลภาษาไทยเป็นภาษามลายู นักเรียนจึงเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาลน้อย ที่มาเรียนก็ได้ความรู้บ้างไม่ได้บ้าง สั้น

ปีสอบตกเสียเป็นจำนวนมาก บางคนต้องเรียนซ้ำชั้นถึง 2 ปี 3 ปีก็มี บางรายเรียนจนอายุเกินเกณฑ์บังคับก็ยังไม่จบ ป.4 แต่ต้องออกไปเพราะอายุ เกิน⁽¹⁾เกณฑ์บังคับก็ยังไม่จบ

เด็กที่จบภาษาไทยชั้นประถมครึ่ง ๆ กลาง ๆ ไปนี้ ก็กลับไปเข้าเรียนศาสนาอิสลามกับโต๊ะครูใน “ปอเนาะ” อีก

ที่ปอเนาะเด็ก ๆ และผู้ปกครองจะนิยมเรียนกันมาก เพราะสอนศาสนาอิสลาม และสอนด้วยภาษามลายูอันเป็นภาษาที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน จำนวนนักเรียนจึงมากขึ้นเรื่อย ๆ

ผู้ที่สนใจเรียนศาสนาตามปอเนาะในเขตการศึกษา 2 ไซว่าจะมีเฉพาะแต่ชาวมุสลิม

ในบริเวณ 4 จังหวัดชายแดนเท่านั้น แต่ผู้สนใจจากจังหวัดอื่น ๆ เช่น พัทลุง สงขลา นครศรีธรรมราช กระบี่ ฯลฯ ก็ไปเรียนกันเป็นจำนวนมาก

เมื่อจบการศึกษาจาก “ปอเนาะ” แล้ว ก็มีโอกาสไปศึกษาต่อระดับสูงในประเทศแถบตะวันออกกลาง กลับมาแล้วได้ทำหน้าที่ “โต๊ะครู” สั่งสอนกุลบุตรกุลธิดาสืบต่อไป อาชีพโต๊ะครูกลายเป็นอาชีพที่ประชาชนนิยมกันมาก⁽²⁾

ปอเนาะ จึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของชาวไทยมุสลิม ถึงกับกล่าวกันว่า ถ้าปรากฏว่าสถาบันปอเนาะโต๊ะครูหรือผู้เรียนถูกแทรกแซงแล้ว ประชาชนชาวมุสลิมอาจรู้สึกว่าเป็นการคุกคามศาสนาไป ด้วย⁽³⁾

3. แปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร
บุคคลที่สำคัญที่สุดใน “ปอเนาะ” คือ ผู้สอนที่เรียกกันว่า “โต๊ะครู” (ในสมัย

ที่ “ปอเนาะ” ยังเป็น “ปอเนาะ” อยู่ ปอเนาะแห่งหนึ่ง ๆ จะมีโต๊ะครูเพียงคนเดียว เพราะสมัยนั้นนักเรียนมีไม่มากมายนัก) โต๊ะครูนอกจากจะมีหน้าที่จัดการศึกษาแล้ว ยังเป็นผู้ทำในสังคมที่สำคัญคนหนึ่งของคนในชุมชนในชนบท ซึ่งมีบทบาทสำคัญทั้งในทางศาสนาและการปกครอง เพราะโต๊ะครูมีลูกศิษย์มาก และเป็นที่เคารพนับถือเชื่อฟังในระหว่างหมู่ลูกศิษย์ บิดา มารดาของลูกศิษย์ตลอดจนอิสลามิกชนอื่น ๆ ด้วย จนได้รับการยกย่องว่ามีฐานะทางสังคมสูง สุด⁽⁴⁾

ดังนั้นการแสดงบทบาทตามหน้าที่หรือการกระทำใด ๆ ของโต๊ะครูจึงมีอิทธิพลต่อชาวไทยมุสลิมเป็นอย่างมาก หากโต๊ะครูปฏิบัติหน้าที่และเข้าใจบทบาทของคนถูกต้อง ย่อมมีส่วนช่วยยกระดับการศึกษา การพัฒนาชุมชน และสร้างบูรณภาพของสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างยิ่ง แต่ในทาง

(1) จำลอง สาระคุณานนท์ บทบาทของโต๊ะครูโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2518 หน้า 1-2 (2) นาโมฮูดี บุญญาญูวัตร ความก้าวหน้าทางการศึกษา ของชาวไทยมุสลิม ในเขตการศึกษา 2 หน้า 3 (3) งานวิจัยของเขต 2 การจัดการศึกษาของปอเนาะใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ (4) ดร.เอวง สุทธาคาสน์ “อิทธิพลของศาสนาและวัฒนธรรมต่อปัญหาสังคมจังหวัดภาคใต้” วารสารการศึกษาแห่งประเทศไทย 16:3 กุมภาพันธ์-มีนาคม 2525 หน้า 17

กลับกัน ถ้าใ้้ครูแสดงบทบาทไม่ถูกต้อง ผลเสียหลายอันก็เกิดขึ้นจากอิทธิพลของใ้้้ครูย่อมกระทบกระเทือนถึง ความมั่นคงของชาติโดยไม่ต้องสงสัย⁽¹⁾

รัฐบาลตระหนักในปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างดี ดังนั้นเมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มงานพัฒนาการศึกษาตามโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค (พ.ศ.ก.) พ.ศ.2501 โครงการนี้ครอบคลุมพื้นที่ในเขตการศึกษา 2 ด้วย

จากโครงการดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นว่า การศึกษาในรูปแบบของปอเนาะ เป็นการศึกษาที่ล้ำหลัง เป็นอันตรายต่อความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมือง เนื่องจากการสอนของใ้้้ครูไม่มีหลักสูตร ไม่มีมาตรฐานการสอน ไม่มีหลักสูตร ไม่กำหนดวิชา และเวลาที่ สอน⁽²⁾

นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองบางคนมีความเห็นว่า ในท้องถิ่นที่ล้ำหลังราษฎรตกอยู่ใต้อิทธิพลของใ้้้ครู คือ ใ้้้ครูบางคนนิยมวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีเก่า ๆ อยู่มากเกินไป ไม่ยอมพัฒนาตามสมัยนิยม พยายามชักจูงชาวบ้านให้ยึดของเก่าอย่างเหนียวแน่น ในที่สุดชาวบ้านก็ถูกชักจูงอย่างง่ายดายแม้จะมีใ้้้ครูบางคนพยายามปรับปรุงแก้ไข แต่ใ้้้ครูดังกล่าวไม่ ใ้้้⁽³⁾

อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณากันอย่างเป็นธรรมแล้วจะเห็นว่าปอเนาะมีส่วนช่วยสร้างความสุขใจให้แก่สังคม ด้วยการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในปอเนาะ ช่วยให้มีการศึกษาเล่าเรียน แต่ด้านของปอเนาะในแง่เศรษฐกิจแล้ว ผลผลิตที่ได้จากปอเนาะมีน้อยมาก มีอยู่ในปอเนาะถึงร้อยละ 9.98 ถือว่าเป็นผลเสียอย่างยิ่ง⁽⁴⁾

การปล่อยให้งดสภาพปอเนาะไว้ต่อไปจึงมีแต่ผลเสียทั้งในด้านการศึกษาของชาวไทยมุสลิมเองและความมั่นคงของชาติ

ในปี พ.ศ. 2503 กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกระทรวงมหาดไทยได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อหาทางปรับปรุงปอเนาะใน

เขตการศึกษา 2 ณ สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 จังหวัดยะลา

ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทยสำนักจุฬาราชมนตรี คณะใ้้้ครูธรรม ผู้ว่าราชการจังหวัด คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และใ้้้ครู รวมทั้งสิ้น 98 คน มติที่ประชุมครั้งนี้เสนอให้กระทรวงศึกษาธิการปรับปรุงปอเนาะ⁽⁵⁾

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ” ว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา 2 พ.ศ. 2504 โดยมีสาระสำคัญคือปอเนาะใดที่สนใจจะปรับปรุงกิจการให้ขึ้นเรื่องราวของจดทะเบียนต่อทางราชการ และถ้าปอเนาะใดที่จัดกิจการได้ดีอยู่เสมอ จะได้รับเงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ

ปรากฏว่าในปีแรกมีปอเนาะต่าง ๆ ของจดทะเบียนถึง 122 ปอเนาะพอสิ้นปีได้มีการประกวดปอเนาะ มีปอเนาะได้รับพระราชทานรางวัลจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถึง 24 ปอเนาะ

การศึกษาในปอเนาะยุคก่อนปรับปรุงนั้น เป็นไปในรูปที่ไม่มีหลักสูตรไม่มีอัตราเวลาเรียน และการวัดผลการศึกษา อุปกรณ์การเรียนมีเพียงอย่างเดียว คือหนังสือเรียน ซึ่งเขียนด้วยภาษาขำวิ้งบ้าง อาหรับบ้าง ใ้้้ครูขีดหนังสือเรียนเป็นหลักสูตรไปในตัว คือเมื่อสอนหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งจบแล้ว จึงสอนเล่มอื่นต่อไป⁽⁶⁾

ในด้านอาคารเรียนนั้น ก็อาศัยบ้านใ้้้ครูเป็นที่เรียนหนังสือ ไม่มีกระดานดำ ไม่มีใ้้้มีน้ำนิ่ง ไม่มีเสาชิง

เมื่อเริ่มปรับปรุงปอเนาะกันในปี 2504 ทางราชการขอให้ปรับปรุงในเรื่องอาคารสถานที่ให้ห้องเรียน ใ้้้ มีน้ำนิ่ง เสาชิงชาติ มีหลักสูตรโดยกำหนดระยะเวลาเรียนไว้ 9 ปีจบชั้นต้น 4 ปี ชั้นกลาง 3 ปี และชั้นสูง 2 ปี มีระเบียบวิธีการวัดผลไว้เป็นที่แน่นอน

การปรับปรุงปอเนาะตามแนวดังกล่าวเป็นไปด้วยความสมัครใจของใ้้้ครู หรือเจ้าของปอเนาะ ไม่มีการบังคับให้จดทะเบียนแต่อย่างใด

จนถึงปี พ.ศ. 2508 เมื่อเห็นว่าปอเนาะส่วนมากปรับปรุงอยู่ในสภาพที่ดีพอสมควรแล้ว จึงให้ปอเนาะที่จดทะเบียนแล้วแปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลาม

ในการช่วยเหลือปอเนาะที่แปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามนั้น รัฐบาลได้วางแผนการช่วยเหลือไว้หลายด้าน ได้แก่

- 1) ให้ทุนปรับปรุงกิจการของโรงเรียน โรงเรียนละ 10,000 บาท ในปีแรก
- 2) ให้ครูไปช่วยสอนวิชาสามัญ เกษ
- 3) ให้ทุนอีก 3,000 บาท ในปีถัด ๆ ไป

4) โรงเรียนที่จดทะเบียนเป็นโรงเรียนราษฎรแล้วก็ยังคงมีสิทธิได้รับการคัดเลือกเข้ารับพระราชทานรางวัลได้ต่อไปอีก

4. สอนศาสนาอย่างเดียวกันนั้นหรือ

ในระหว่างที่มีการปรับปรุงปอเนาะเพื่อให้แปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามนี้ ทางเขตการศึกษา 2 ได้หาทางให้ปอเนาะได้ทดลองสอนวิชาสามัญเข้าไปด้วย เริ่มจากภาษาไทยกับสังคมศึกษาก่อน โดยอาศัยครูที่รัฐบาลส่งไปช่วยเป็นผู้สอน

โรงเรียนราษฎรสอนศาสนาอิสลามได้พัฒนาตัวเองจากการสอนศาสนาอย่างเดียว มาเป็นการสอนศาสนาควบกับวิชาสามัญระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายในปัจจุบัน สำหรับหลักสูตรนั้น เริ่มจากหลักสูตรวิชาศาสนาอย่างเดียว แล้วมาใช้ภาษาไทย-สังคม หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ จนกระทั่งถึงการให้หลักสูตรสามัญอย่างในปัจจุบัน ต่อมาในปี 2521 หลักสูตรอิสลามได้เปลี่ยนจากหลักสูตร 9 ปี เป็นหลักสูตร 10 ปี คือชั้นต้น 4 ปี ชั้นกลางและชั้นสูง ตอนละ 3 ปี

โดยที่วังแล้ว “ปอเนาะ” ทำหน้าที่เพียงสอนศาสนาอย่างเดียวเท่านั้นแต่เมื่อเปลี่ยนสภาพมาเป็นโรงเรียน

(1) จรัสวงษ์ ส่วนศึกษานานที่ เด่นเดิน หน้า 7
รูปที่ 3 (1) : 11 มีนาคม-เมษายน 2517

(2) จรัสวงษ์ ส่วนศึกษานานที่ เด่นเดิน หน้า 4 (3) ทะสิน หนักทน และคนอื่น ๆ “ขมิ้นสีงเป็นขมิ้นขุโด”
(4) ภาคศึกษา 2 ยะลา หน้า 18 (5) ครุธรรมศักดิ์ วิชาธรรม เด่นเดิน หน้า 35 (6) สนั่น ใจปราณี ปอเนาะ

เรียนกันแล้วก็ต้องเล่นแบบโรงเรียนกันให้สมบูรณ์ ในปีการศึกษา 2520 โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามจำนวน 20 โรงเรียน จึงได้รับการพัฒนาให้เป็นโรงเรียนชุมชน โดยให้โรงเรียนเป็นแกนนำการพัฒนาชุมชน แทนที่จะสอนศาสนาอย่างเดียว

5. รัฐช่วยเหลือโรงเรียนราษฎร์ฯ ด้านใดบ้าง?

เนื่องจากโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามจัดตั้งขึ้น เพื่อช่วยให้มุสลิมได้มีโอกาสทั้งศาสนาวิชาสามัญ และวิชาชีพ รัฐบาลจึงได้ให้การสนับสนุนโรงเรียนประเภทนี้เป็นกรณีพิเศษต่างไปจากโรงเรียนราษฎร์ทั่วไป การให้การอุดหนุนโรงเรียนดังกล่าว ทำใน 4 ลักษณะคือ

1) อุดหนุนด้านการเงิน เพื่อให้ดำเนินกิจการโรงเรียนโดยตรง โดยคิดคำนวณจาก (จำนวนนักเรียนที่เข้าสอบ + อัตราค่าธรรมเนียม) + (จำนวนนักเรียนที่สอบได้ + อัตราที่กำหนด) เช่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เงินอุดหนุน = (จำนวนนักเรียนที่เข้าสอบ + 400) + (จำนวน นร.สอบได้ + 600) ขึ้นอื่น ๆ ก็มากน้อยตามลำดับ

สูตรนี้คำนวณสำหรับชั้นตัวประโยคเท่านั้น ตามสูตรชั้นประถมตอนปลายจะได้รับอุดหนุนคนละ 750 บาท/ปี ม.ต้น 1,000 บาท/ปี และ ม.ปลาย 1,200 บาท/ปี ซึ่งถ้าเทียบกับโรงเรียนราษฎร์แล้วก็ยังไม่ต่างกันมาก เพราะโรงเรียนราษฎร์ทั่วไปนั้นมีสิทธิ์เก็บค่าเรียนในชั้นประถมตอนปลายมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายได้ไม่เกินปีละ 1,800 บาท 2,000 บาท และ 2,500 บาทตามลำดับ

2) การอุดหนุนด้วยการส่งครูไปช่วยสอนวิชาสามัญ หรือวิชาชีพ โดยคำนวณจากจำนวนนักเรียน 1:20, 1:25, และ 1:30,⁽¹⁾ ครูที่ส่งไปสอนนี้เป็นข้าราชการสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

3) อุดหนุนด้วยการให้อุปกรณ์การเรียนการสอน โดยสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาเอกชนจัดให้อย่างในปีการศึกษา 2523 จัดให้จำนวน 200,000 บาท สำหรับโรงเรียนที่สอนชั้นมัธยม และ สสวท. จัดให้อีกจำนวน 58,106 บาท⁽²⁾

4) การอุดหนุนด้วยการให้สิทธิบางประการ ได้แก่ การอบรมแก่ครูประจำการ และการให้สิทธิพิเศษแก่โต๊ะครูในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในวิทยาลัยครูในปี 2524 วิทยาลัยครูยะลารับเข้าเรียน 35 คน และวิทยาลัยสงขลารับเข้าเรียน 10 คน⁽³⁾

5) การอุดหนุนด้านวิชาการสงเคราะห์ โดยรัฐตั้งงบประมาณช่วยเหลือในการก่อสร้างอาคารเรียน แต่จัดให้เฉพาะโรงเรียนที่มีลักษณะเป็นมูลนิธิและมีนักเรียนตั้งแต่ 300 คนขึ้นไป

6. ผลการดำเนินงาน ตาราง ที่ 1 จำนวนโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ในเขตการศึกษา 2 ที่เปิดสอนจำแนกตามประเภทการสอนเป็นรายจังหวัด ตั้งแต่ 2522-2524

จังหวัด	จำนวนโรงเรียนในทะเบียน	จำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนศาสนา อย่างเดียว			จำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนวิชาสามัญ + ศาสนา			หมายเหตุ
		2522	2523	2524	2522	2523	2524	
ปัตตานี	160	11	52	40	49	46	43	โรงเรียนจำนวน 150 โรงเรียน หรือร้อยละ 42.98 หยุดทำการสอนชั่วคราว ในปี 2524 ทั้งนี้เพราะไม่มีนักเรียนสมัครเรียน
นราธิวาส	90	6	10	15	45	44	43	
ยะลา	80	12	22	18	26	23	26	
สตูล	17	2	6	4	9	8	10	
รวมทั้งเขต	349	31	90	77	129	121	122	

-ที่มา: ฝ่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน เขตการศึกษา 2

(1) กระทรวงศึกษาธิการ ประมวลกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องให้ใช้โครงการอุดหนุนโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2520-2524 ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2520 (2) ฝ่ายสถานศึกษาพิเศษ สรุปผลการดำเนินงานตาม โครงการส่งเสริมและอุดหนุนโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามภาคใต้ ปีงบประมาณ 2523 หน้า 7-8 (3) ครุ.เสวิมศักดิ์ วิทยาศาสตร์ เสนอพิมพ์ หน้า 60

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า แม้จำนวนโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามจะมีจำนวนตามทะเบียนที่จดไว้กับทางราชการถึง 349 โรงเรียน แต่ปัจจุบัน (พ.ศ. 2524) ยังคงเหลือจำนวนที่เปิดดำเนินการจริง ๆ เพียง 199 โรงเท่านั้น อีก 150 หรือร้อยละ 42.98 หยุดทำการสอนชั่วคราว เหตุเพราะไม่มีผู้เรียน

แต่มีได้แปลว่า ความนิยมต่อโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามจะลดลงอย่างไร ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กต้องหยุดกิจการไปชั่วคราว จำนวนนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่กลับเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจัดว่าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ จะมีนักเรียนสมัครเข้าเรียนมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนอัสตด็กรียะอิสลามียะห์ (นราธิวาส) โรงเรียนศาสนูปถัมภ์ โรงเรียนครุฑศาสตร์วิทยา โรงเรียนอาชีวะสถาน โรงเรียนสายบุรีอิสลาม (ปัตตานี) โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ และโรงเรียนพัฒนาวิทยา (ยะลา) เป็นต้น

โรงเรียนเหล่านี้เปิดสอนทั้งวิทยาศาสตร์และวิชาสามัญ จึงได้รับความนิยมอย่างมากจากประชาชน จำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนโรงเรียนอีก 77 โรง. ที่สอนเฉพาะศาสนาอย่างเดียวไม่มีนักเรียนเข้าเรียนไม่มากนัก

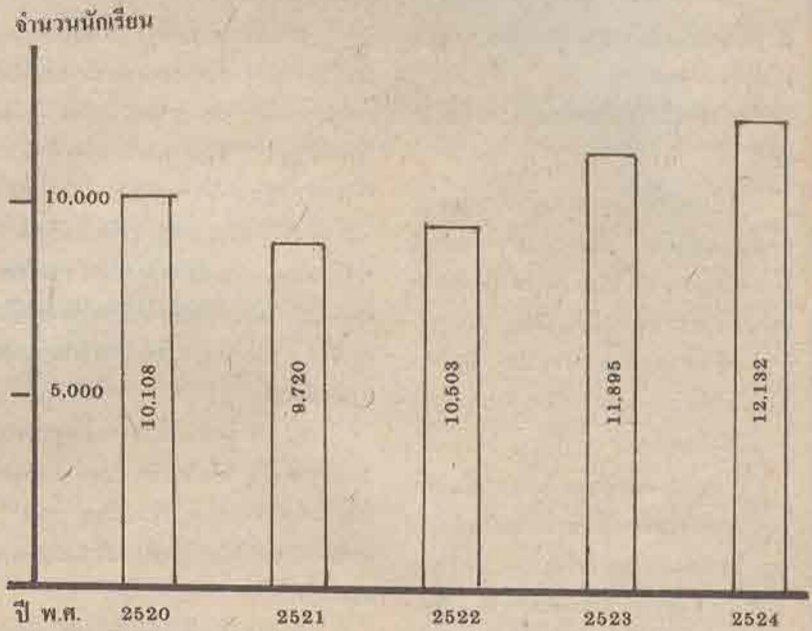
7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามนั้น ผลการสอบไล่ในปีการศึกษา 2523 ชั้นตัวประโยคสอบได้ถึงร้อยละ 93.02⁽¹⁾

ผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาแล้ว ส่วนหนึ่งไปเรียนต่อโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และอื่น ๆ และมีบางส่วนไปเรียนต่อต่างประเทศ

ในปีการศึกษา 2523⁽²⁾ ในจำนวนเด็กที่จบ มศ.3 และการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 จำนวน 3,108 คน มีโอกาสศึกษาต่อ 1,032 คน หรือร้อยละ 33.02 และส่วนใหญ่คือร้อยละ 18.86 ไปเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รองลงมาได้แก่อาชีวศึกษา ร้อยละ 12.45

กราฟแสดงจำนวนนักเรียนวิชาสามัญอยู่กับศาสนา
ปี 2520 - 2524

ที่มา: ฝ่าย สช.สำนักงานศึกษาธิการเขต 2

8. บทวิเคราะห์

รัฐบาลเริ่มการปรับปรุงป้อนะให้เป็นโรงเรียนมาตั้งแต่ปี 2504 และแปรสภาพให้เป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม เมื่อ พ.ศ. 2508 ช่วงระยะเวลาเพียงประมาณ 20 ปี โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามเปลี่ยนแปลงไปมาก ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ถ้าคิดว่าการเริ่มงานนี้ที่จุด 0 (ศูนย์) แม้ว่าขณะนี้จะเข้าไปได้เพียง 5 หรือ 10 ก็น่าจะพอใจ เพราะแต่เดิมในป้อนะทั้งโต๊ะครูและนักเรียนพูดภาษาไทยไม่ได้ แต่ปัจจุบันโต๊ะครูสามารถบริหารกิจการโรงเรียนอย่างมีระบบ นักเรียนและโต๊ะครูพูดและใช้ภาษาไทยได้ เด็กจบการศึกษาออกมาปีละมาก ๆ จนออกไปศึกษาต่อและทำงานอยู่ตามที่ต่าง ๆ มากมาย น่าจะเป็นที่พอใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

กระนั้นก็ยังมีความร้อนบางคนมองไปว่า "ป้อนะ" ประสบกับความล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ป้อนะก่อให้เกิดปัญหาด้านการเมือง

แม้แต่ชาวมุสลิมเองบางคนก็มองว่าการที่รัฐเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการปรับปรุงป้อนะเป็นการแทรกแซงทางศาสนาและวัฒนธรรม

บุคคลเหล่านั้นอาจลืมไปว่าป้อนะได้มีส่วนในการพัฒนาพื้นที่ของมุสลิมให้ลืมตาอ้าปากในด้านการศึกษาและอาชีพจำนวนมากน้อยเท่าไร ถ้าคนเหล่านั้นยังพูดภาษาไทยไม่ได้ การดำรงชีวิตของคนเหล่านั้นจะเป็นอย่างไร

8.1 ป้อนะกับการเมือง

จุดอ่อนของป้อนะที่คนชอบกล่าวหามากที่สุดก็คือว่า ป้อนะเป็นแหล่งตั้งสมุทกถังทางการเมืองของผู้ไม่ประสงค์ดี โดยปกติโต๊ะครูจะถูกปลุกปั่นจากนักการเมืองจากประเทศใกล้เคียง ให้สอดแทรกการเมืองเข้าไปด้วย ป้อนะกลายเป็นที่หลบหนีการจับกุมของนักการเมืองโดยแอบเข้าไปเป็นนักศึกษาที่มี ตัวโต๊ะครูเองส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาค่ำ จึงตกเป็นเครื่องมือของนักการเมืองเหล่านี้โดยง่าย ยิ่งถ้าป้อนะ ให้ความร่วมมือด้วยแล้ว ก็จะทำให้ได้ผลรวดเร็วและรุนแรงมาก

(1) ฝ่าย สช.สำนักงานศึกษาธิการเขต 2 หน้า 80

(2) เช่นเดิม

ตารางที่ 2 การศึกษาต่อของนักเรียนชั้น มศ.3 และ กญ.ระดับ 4 ในปีการศึกษา 2523 ไปเรียนต่อในประเทศจำแนกตามวิชาที่เรียน

จังหวัด	มศ.ปลาย	อาชีวะ	ครู	ตำรวจ	ผู้ช่วยพยาบาล	รวม
ปัตตานี	176	38	6	—	2	220
นราธิวาส	239	248	16	3	2	507
ยะลา	135	88	30	—	—	233
สตูล	37	35	—	—	—	72
รวม	587	387	51	3	4	1,032

สำหรับผู้ไปเรียนต่อต่างประเทศนั้นในปี 2523 มีผู้ไปเรียนต่อต่างประเทศ 111 คน ร้อยละ 07.58 ไปเรียน ณ ประเทศซาอุดีอาระเบีย รองลงมาได้แก่ อุเวด ปากีสถานและจอร์แดน นอกนั้นเป็นประเทศอื่น ๆ ใน ตะวันออกกลางและผ่านอาเซียน

ตารางที่ 3 จำนวนนักเรียนที่เรียนจบวิชาศาสนาชั้นสูงสุดของโรงเรียน (ชั้น 10) ในเขตการศึกษา 2 ไปศึกษาต่อต่างประเทศ ปี 2523

จังหวัด	จำนวน นร. ที่จบชั้นสูงสุด (ปี 9 - 10)	ประเทศที่เข้าศึกษาต่อ											รวม	
		มาเลเซีย	อียิปต์	ซูดาน	จอร์แดน	สหอาหรับ เอมิเรต	ซาอุดี อาระเบีย	ลิเบีย	อุเวด	คาตา	อิรัก	คินโด มีเซิน		ปากีสถาน
ปัตตานี	130	3	—	—	1	—	47	—	—	—	1	—	2	54
นราธิวาส	70	—	1	3	2	—	23	5	6	3	—	1	—	44
ยะลา	162	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	3	6
สตูล	—	—	—	—	—	2	5	—	—	—	—	—	—	7
รวมทั้งเขต	362	3	1	3	5	2	75	5	6	3	1	2	5	111

ที่มา : ฝ่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ประจำเขตการศึกษา 2

ไม่ว่าจะมองป้อนในทางการเมือง การทหาร การเศรษฐกิจ หรือสังคม จะเห็นว่าแม้ใดที่มีพฤติกรรมดังกล่าวมิได้รอดพ้นไปจากสายตาของเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม ทางการก็ยอมรับว่า การเมืองมีอิทธิพลเหนือโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามได้มากเช่นเดียวกัน รัฐบาลทุกสมัยได้ทราบและเข้าใจสภาพปัญหาทั้งทางการเมืองและการปกครองเป็นอย่างดี จึงมีนโยบายการปกครอง การศาสนา การศึกษา และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกับภาคอื่น การวางกฎระเบียบหรือข้อไม่ตีมากกว่า และอาจส่งผลสะท้อนถึงความมั่นคงของรัฐโดยตรงได้ทุกปัญหา⁽¹⁾ เรื่องป้อนเนาะถูกอิทธิพลการเมืองครอบงำดังกล่าวก็มีความจริงอยู่บ้างโดยเฉพาะในบางป้อนเนาะเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองถึงกับเข้าไปค้น พบว่ามีอาวุธเก็บซ่อนอยู่ในป้อนเนาะก็มี

แต่ป้อนเนาะหรือโรงเรียนราษฎร์ฯ ที่มีลักษณะอย่างนี้ก็ยังมีเพียงจำนวนน้อยจากจำนวนที่เป็นข่าวออกก็มีเพียงไม่กี่โรง โรงเรียนบ้างลับใต้อื่น ๆ ต้องอนุโลมให้เข้ากับขนบธรรมเนียมประเพณี⁽²⁾

รัฐบาลเองโดยมติ ครม. เมื่อ 28 พฤศจิกายน 2512 ได้กำหนดนโยบายไว้ว่า การศึกษาเพื่อให้ชาวไทยมุสลิมพูดและใช้ภาษาไทยทั่วไปนั้น ควรจะจัดทำโครงการปรับปรุงการศึกษาเฉพาะ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการเร่งด่วน⁽³⁾ และต่อมาในปี 2519 รัฐบาลได้มีนโยบายเกี่ยวกับโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามเป็นครั้งที่ 8 ตามข้อเสนอของสภาความมั่นคงแห่งชาติว่า “ควรดำเนินการปรับปรุงส่งเสริมโรงเรียนราษฎร์ ซึ่งแปรสภาพมาจากป้อนเนาะอยู่ต่อไป⁽⁴⁾

ในการที่รัฐได้ปรับปรุงป้อนเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามนั้น นอกจากจะช่วยให้การศึกษาแก่กุลบุตรกุลธิดาโดยตรงแล้ว ยังเป็นการให้การศึกษาแก่ตัวโต๊ะครูโดยทางอ้อมด้วย เช่น การจัดอบรม ประชุม และสัมมนา ซึ่งทางกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย ร่วมมือกันทำอยู่เสมอ การศึกษาเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะส่งเสริมยกฐานะทางความคิดของพลเมือง การศึกษาย่อมนำมาซึ่งความคิด ความอ่าน ตลอดจนความรู้สึกต่าง ๆ อย่างถูกต้อง การที่โต๊ะครูจะถูกนักการเมืองผู้แสวงหาอำนาจทั้งในและนอกประเทศมาชักจูงให้หลงผิด หรือปลุกฝังความรู้สึกนึกคิดให้ออกนอกคอกนอกทางย่อมเป็นไปได้ยาก⁽⁵⁾

ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในทางการปกครอง จึงไม่ควรมองข้ามความสำคัญของโต๊ะครูไปทั้งนี้เพราะการที่โต๊ะครูสนับสนุนจากประชาชนอย่างดีด้วย⁽⁶⁾

การหาทางชักจูงให้ชาวไทยมุสลิมตระหนักในความเป็นไทย มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทย มีความเลื่อมใสในรัฐบาล จึงควรมุ่งไปที่บรรดาผู้นำมุสลิมก่อน ซึ่งได้แก่ผู้นำทางศาสนานั้นเอง บุคคลเหล่านี้เองที่จะเป็นตัวเชื่อมโยงให้ราษฎรหันมาตระหนักในความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น⁽⁷⁾

โดยเฉพาะโต๊ะครูรุ่นใหม่ที่อยู่ภาษาไทย และอยู่ในวัยหนุ่ม (อายุไม่เกิน 45 ปี) สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ทั้งมีพฤติกรรมและความเห็นไปในทางที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลามและความประสงค์ของทางราชการได้มากกว่ากลุ่มที่ไม่รู้ภาษาไทย และอายุเกินกว่า 46 ปีขึ้นไป⁽⁸⁾

จะเห็นได้ว่าโอกาสที่การเมืองจะมากทำให้โต๊ะครูในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามนำความเสียหายมาสู่บ้านเมืองนั้นมิทางเป็นไปได้ ถ้าปล่อยยให้ดำเนินการในรูปป้อนเนาะต่อไป แต่การปรับปรุงให้ป้อนเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามอย่างที่กล่าวถึงทำอยู่ นอกจากจะป้องกันมิให้การเมืองเข้ามาเล่นงานได้แล้ว โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามยังจะช่วยพัฒนาคนให้มีความคิด ความอ่านได้ถูกต้องอีกด้วย

8.2 การปรับปรุงป้อนเนาะล้มเหลวโดยสิ้นเชิง

ยังมีมุสลิมบางคนที่เห็นว่า การที่รัฐเข้าไปช่วยปรับปรุงป้อนเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามนั้น เป็นการแทรกแซงกิจการทางศาสนาของพี่น้องมุสลิม “ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงส่วนใดที่จะทำให้สังคมรู้สึกว้าเหวห่างสังคม มักจะถูกต่อต้านเป็นอันดับแรกเสมอ ถึงแม้การเปลี่ยนแปลงนั้นจะกระทำด้วยเจตนาดีก็ตามเช่นนโยบายปรับปรุงป้อนเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม”⁽⁹⁾

นอกจากนี้ยังมีผู้มีความเห็นว่า ตามที่ทางราชการได้ยื่นมือเข้าไปให้ความช่วยเหลือหรือส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม แม้ว่าจะเจตนาดีก็ตาม แต่เท่าที่ได้ดำเนินการมาแล้วนับว่าเป็นการลงทุนที่ล้มเหลวมากที่สุดโครงการหนึ่งในบรรดาการลงทุนการศึกษา เพราะจะมีโรงเรียนราษฎร์อยู่เพียง 10% เท่านั้น ที่เปิดสอนตามนโยบายจริง ๆ และได้ผล นอกนั้นเป็นการจดทะเบียนเพื่อต้องการเงินอุดหนุนกินเปล่าจากทางราชการเท่านั้น⁽¹⁰⁾

รัฐบาลโดยมติ ครม. เมื่อ 14 มิถุนายน 2509 ห้ามจัดตั้งป้อนเนาะขึ้นใหม่ตามข้อเสนอของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ส่วนที่ตั้ง

(1) พล.ประสิทธิ์ เวชสวรรค์ การพัฒนาการศึกษาเพื่อบูรณาการของจังหวัดชายแดนภาคใต้ หน้า 14 104 และ หน้า 113 (2) สถิต แสงศิริ ปัญหาและอุปสรรคในการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ หน้า 61 (3) เสริมศักดิ์ วิภาดาธรรม เณรดิน หน้า 40 (4) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แนวทางในการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม หน้า 2 (5) ชจิตกัญ บุญพิณณ์ ปัญหาและอุปสรรคในการผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2516 หน้า 131 (6) สมาน รัชชโยภกฤษณ์ เณรดิน หน้า 139 (7) ชจิตกัญ บุญพิณณ์ เณรดิน หน้า 136 (8) จำลอง สอนคุณวานนท์ เณรดิน หน้า 118 (9) ศร.อวาง สุทธิศาสตร์ “อิทธิพลของศาสนาและวัฒนธรรมต่อปัญหา 4 จังหวัดภาคใต้” วารสารการศึกษาแห่งชาติ กุมภาพันธ์ มีนาคม 2525 (10) วิเศษนิล “จากป้อนเนาะถึงโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม” วิเศษนิล 3 (2) 14 2517 20 วิเศษนิล

อยู่ก่อนแล้วให้จดทะเบียนให้เสร็จภายใน 15 มิถุนายน 2524 แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ยังมีป้อนะเกือบเกิดขึ้นมากมายเป็นดอกเห็ด และการกำหนดให้สอนภาษาไทยก็ยังไม่บังเกิดผล ครูที่ทางราชการส่งไปสอนหนังสือไทยตกอยู่ภายใต้อิทธิพล (Combination) ของโต๊ะครูในป้อนะนั้น ทางราชการไม่ค่อยได้เข้าไปตรวจสอบและสอดส่องเท่าใดนัก โครงการดังกล่าวจึงไม่ประสบความสำเร็จ⁽¹⁾

ผู้แสดงความคิดเห็นดังกล่าว แสดงไว้ต่างกรรมต่างวาระ แม้จะมีข้อเท็จจริงอยู่บ้างก็เป็นแต่เพียงความคิดเห็นส่วนตัว ของผู้ที่สนใจต่อปัญหานั้นคนหนึ่งเท่านั้น หากท่านเหล่านี้จะได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมที่ถูกต้องก็อาจจะมองเห็นภาพของโรงเรียนราษฎร์ได้ดีกว่านี้

เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าการปล่อยให้ป้อนะดำเนินการไปตามยถากรรมนั้นจะก่อให้เกิดปัญหาต่อความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะ

ในด้านภาษาไทย ซึ่งจะต้องรณรงค์ให้พี่น้องมุสลิมพูดภาษาไทยได้อีกภาษาหนึ่ง ตามนโยบายของรัฐบาลที่เสนอโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ

จากข้อมูลในปี 2524⁽²⁾ พบว่า ในบรรดาโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในปัจจุบัน ตามทะเบียน 349 โรงเรียน ยังคงเปิดทำการสอนอยู่เพียง 199 โรงเรียนเท่านั้น นอกนั้นหยุดทำการสอนเพราะไม่มีเด็กสมัครเรียน

ในจำนวน 199 โรงเรียน ที่เปิดสอนนั้น สอนวิชาสามัญควบกับวิชาศาสนาถึง 122 โรงเรียน (ร้อยละ 61.30) ที่สอนศาสนาอย่างเดียวมีเพียง 77 โรงเรียน หรือร้อยละ 39.70 เท่านั้น

แสดงว่าโรงเรียนที่จะเปิดสอนได้ต้องเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพจริง ๆ โรงเรียนที่ขาดคุณภาพ ผู้ปกครองนักเรียนจะไม่สนับสนุนส่งบุตรหลานไปเรียนจนต้องหยุดทำการสอนไปเอง

สำหรับโรงเรียนที่เปิดสอนนับ ปัจจุบันเปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นถึง 53 โรงเรียน และสอนถึงมัธยมศึกษาตอนปลายถึง 10 โรงเรียน (ปีการศึกษา 2525)

จากการสอบถามทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามที่สอนวิชาสามัญควบกับวิชาศาสนาอิสลาม ว่าโดยทั่วไปแล้ว โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันกับเมื่อห้าปีก่อนเป็นอย่างไร ได้รับคำตอบว่า โดยทั่วไปแล้วโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันดีกว่าเมื่อห้าปีก่อน⁽³⁾

ในด้านจำนวนนักเรียนที่เรียนศาสนาอย่างเดียวมีแนวโน้มลดลง แต่จำนวนนักเรียนที่เรียนศาสนาควบกับวิชาสามัญมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อย ๆ กล่าวคือในปี 2523 มีเด็กเรียนศาสนาอย่างเดียว 19,109 คน ลดลงเหลือ 18,605 คน ในปี 2524 แต่จำนวนนักเรียนที่

(1) รศ.นิคม ลีอักษรณี "ความล้มเหลวในการแก้ปัญหา ป้อนะ" นิตยสารปีที่ 15

(2) ฝ่าย สช. หน้า 61 (3) ดร.เสริมศักดิ์ วิชาดารณ์ เล่มเดือนหน้า 127

เรียนวิชาสามัญในปี 2523 มี 11,895 คน เพิ่มขึ้นเป็น 12,132 คนในปี 2524 แสดงว่านักเรียนนิยมเรียนวิชาสามัญกันมากขึ้น⁽¹⁾ ถ้าจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาแล้วไปศึกษาต่อในระดับสูง จะยิ่งน่าภูมิใจ ในปีการศึกษา 2523 เด็กจบ มศ.3 จากโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม จำนวน 3,108 คน ได้เรียนต่อ มศ.ปลาย อาชีวศึกษา คร.ตำรวจ พยาบาล และอื่น ๆ รวม 1,032 คน หรือร้อยละ 33.22⁽²⁾

จากตัวเลขดังกล่าวจะเห็นว่า “ปอเนาะ” หรือ “โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม” นั้นเป็น “สะพาน” ต่อเชื่อมจากระบบเก่าไปสู่ระบบใหม่ ให้มุสลิมได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนสูงขึ้น จนมีผู้จบการศึกษาออกมาเป็นครูถึง 2,671 คน หรือร้อยละ 20.53 ของครูทั้งหมดในเขต 2⁽³⁾ แม้ว่าครูเหล่านี้จะมีได้มาจากโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามโดยตรง แต่ก็ควรจะถือว่าเป็นผลพวงอันหนึ่งของการจัดการศึกษาในระบบนี้

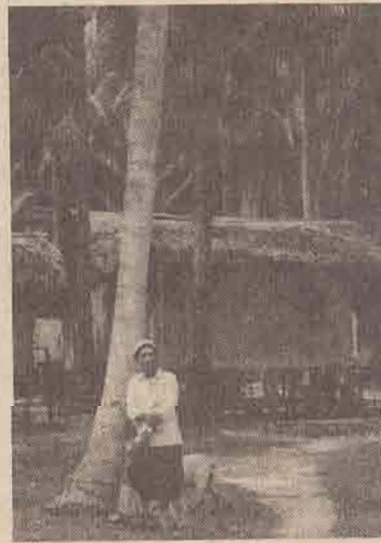
การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามนั้น มีจุดมุ่งหมายหลายประการ โรงเรียนอัสตดริยะห์อิสลามียะห์จังหวัดนครราชสีมาได้ปรากฏไว้ว่า⁽⁴⁾ “โรงเรียนนี้ตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการของชาวไทยมุสลิม ที่มีความประสงค์จะให้บุตรหลานได้รับการศึกษาทั้งวิชาสามัญและวิชาศาสนาควบคู่กันไป เพื่อแบ่งภาระของทางราชการ ที่จะต้องจัดหาสถานที่เรียนให้เพียงพอกับความต้องการของจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นทุกปี และเพื่อดึงดูดความสนใจของชาวไทยมุสลิมที่มีความคิดผิด ๆ บางส่วนที่ไม่ยอมส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาภาษาไทย และนิยมส่งบุตรหลานไปเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในต่างประเทศให้กลับมาเรียนภาควิทยาศาสตร์ และสามัญในโรงเรียนนี้” การที่นักเรียนหันมานิยมเรียนใน รร.ประเภทนี้มากขึ้น (มากกว่า รร.มัธยมของรัฐบาลเสียอีก)

แสดงว่าโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามกำลังเป็นที่นิยมของประชาชน และกำลังเจริญรุดหน้าไปเรื่อย ๆ การที่โรงเรียนจำนวนหนึ่งต้องเลิกสัมภาระไปไม่ว่าจะนับเป็นความล้มเหลวของระบบ แต่เป็นเรื่องของความนิยมของผู้ปกครองมากกว่า

แม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเองก็ได้มีกระแสพระราชดำริเกี่ยวกับโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามไว้ เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2521 ณ สนามกีฬาจังหวัดนครราชสีมาว่า

“...บัดนี้เป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่า นักเรียนที่ได้รับการศึกษาตามแนวที่ปรับปรุงใหม่ซึ่งได้รับการฝึกอบรมอย่างเหมาะสมทั้งด้านวิชาการความรู้การปฏิบัติและจริยธรรมตามหลักศาสนา นั้นได้รับความสำเร็จที่ดีเป็นอันมาก บางคนมีโอกาสได้เข้าศึกษาชั้นเรียนขั้นสูงขึ้นไปอีก บางคนตั้งตัวเป็นเกณฑ์เป็นฐาน และเป็นหัวหน้าทำประโยชน์ในสังคม แสดงว่างานที่ท่านทั้งหลายได้เพียรพยายามกระทำด้วยความเหนื่อยยากกันมิใช่จะทำให้เหนื่อยเปล่า หากแต่เป็นงานสำคัญ ซึ่งให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าที่สุด...”⁽⁵⁾

เราจะเรียกการดำเนินงานในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามว่าสำเร็จหรือล้มเหลวดี ●

(1) ฝ่าย สข. หน้า 77

(2) ฝ่าย สข. หน้า 80

(3) มาโนชญ์ บุญญาบุตร ความก้าวหน้าทางการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในเขตการศึกษา 2 2525

(4) มูลนิธิอิสลามเพื่อการศึกษา โรงเรียนอัสตดริยะห์อิสลามียะห์ ในเขตการศึกษา 2525 หน้า 1-2

(5) มาโนชญ์ บุญญาบุตร เด่นเด่น หน้า 30